

AAPO JUMPPANEN

Georgia – maaseudun kehittämistä Kaukasuksella

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146631>

Gvantsa Salukvadze. Kuva: Sulevi Riukulehto.

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa vieraili toukokuun ajan georgialainen Gvantsa Salukvadze Tbilisin valtionyliopiston ihmismaantieteen osastolta. Tutkijavierailun tarkoituksena oli luoda yliopistojen välistä yhteistyötä maaseutututkimuksen saralla. Samalla meille tarjoutui tilaisuus oppia uutta maaseudun tutkimisesta ja kehittämisestä Kaukasuksen alueella sijaitsevassa Georgiassa.

Oheisen Salukvadzen haastattelun kautta haluamme jakaa tätä tietoa laajemminkin suomalaisille maaseutuasiantuntijoille, onhan Euroopan unionin kanssa monin tavoin yhteistyötä tekevä Georgia potentiaalinen ja kiinnostava yhteistyökumppani.

Tutkijaksi kenttätöiden kautta

Gvantsa Salukvadze aloitti maaseutututkijan uransa maisteriopintojansa aikana, jolloin hän tutki georgialaisessa Kazbegin kunnassa matkailun nopean kasvun sosioekonomisia vaikutuksia. Saksalaisen Gießenin yliopiston kanssa yhteistyössä toteutettu hanke kesti kaikkiaan kolme

vuotta. Sen aikana kipinä maaseutututkimukseen syttyi. Erityisesti kenttätöyöt aineiston keruineen ja vuoriston asukkaiden tapaamisineen veivät mukanaan:

”Paikallisten asukkaiden kanssa keskustelu toi minulle suurta iloa, ja heidän elämäntapansa kiehtoivat minua”, hän kiteyttää.

Työtä maaseutututkimuksen parissa on nyt takana kymmenen vuotta. Sinä aikana Salukvadze on saanut valmiiksi matkailun vaikutuksia maaseudun paikallisyhteisöihin käsittelevän väitöskirjansa ja ollut mukana perustamassa toisten georgialaisten tutkijoiden kanssa maaseudun ja erityisesti vuoristoalueiden tutkimukseen keskittyvää SCIEN-tutkimusryhmää. Hänen tutkimusteemansa ovat koko uran ajan kiinnittyneet maailmanlaajuisten virtausten, kuten matkailun, ilmastonmuutoksen ja kaupungistumisen sosioekonomisiin vaikutuksiin vuoristoalueilla. Meneillään on myös tutkimushanke kansallisten ja alueellisten kehittämisspolitiikkojen vaikutuksista maaseutuyhteisöihin.

Työtä on riittänyt myös kehittämishankkeiden parissa. Tavoitteena on monipuolistaa aiemmin maatalouden hallitsemaa Georgian maaseudun elinkeinorakennetta kestäväällä ja monimuotoisella tavalla. Tähän mahdollisuuksia tarjoaa esimerkiksi perinteiseen viinikulttuuriin tai luontoon pohjautuva matkailu. Maaseutuyhteisöjen omaehtoisen kehittämisen kentällä hyviä kokemuksia on saatu Leader-toiminnasta, joka on hiljalleen vakiinnuttamassa asemaansa. Myös yhteiskunnallinen yrittäjyys ja innovaatiotoiminta ovat nousevia kehittämisteemoja.

Yhteistyötä Alppimaiden kanssa

Georgian pinta-alasta jopa 85 prosenttia on vuoristoa. Maan läpi kulkevat pohjoisessa Suur- ja etelässä Vähä-Kaukasuksen vuoristojonot. Pääkaupunki Tbilisikin sijaitsee yli 500 metrin korkeudessa merenpinnasta. Alavampia maita löytyy maan itäosien jokilaaksoista ja länsiosan mereen rajoittuvalta vyöhykkeeltä.

Vaikeakulkuisten vuoristoalueiden kehittämiseen liittyy omia erityishaasteitaan, joita ei kaikkialla maailmassa tunneta. Kansainvälistä tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä onkin rakennettu Alppimaiden, kuten Sveitsin ja Saksan, suuntaan. Yhteistyö näkyy myös opetuksessa. Tbilisin valtionyliopisto ja sveitsiläinen Zürichin yliopisto tarjoavat kandiopiskelijoilleen yhteistä vuoristoalueiden kestävästä kehittämisestä kurssia.

Kurssilla on käytössä erityinen MountainApp-sovellus. Sen avulla opiskelijat voivat tallentaa omia havaintojaan jokapäiväisestä elinympäristöstään vuorilla, mikä mahdollistaa maisemaan kiinnittyneiden merkitysten ja arvojen havainnoimisen. Sovelluksen avulla Kaukasuksen ja Alppien asukkaat voivat myös tuoda esille vuoristoalueiden tämänhetkisiä haasteita ja jakaa kokemuksiaan kansainvälisesti. Samalla ymmärrys vuoristoalueiden jakamista globaaleista haasteista kasvaa, ja niihin voidaan yhdessä löytää parempia ratkaisuja.

Tutkimus ja kehittäminen tarvitsevat toisiaan

Vuonna 2015 Georgiassa otettiin käyttöön erityistä vuoristoalueiden kehittämislainsäädäntöä. Ensimmäinen kansallinen maaseudun kehittämisstrategia seurasi paria vuotta myöhemmin. Se, samoin kuin tällä hetkellä käytössä oleva vuosien 2021–2027 strategia, ovat keskittyneet maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen. Erityisenä kansallisena painopisteenä on pienyrittäjyyden ja paikallisen aloitteellisuuden lisääminen vuoristoalueilla. Näitä aloitteita viedään eteenpäin erilaisten tukija kehittämisohjelmien kautta. Kehittämistoimien seuranta edellyttää tutkimusta, jonka avulla selvitetään, mitkä niistä toimivat parhaiten, jotta voimavarat voidaan suunnata mahdollisimman tehokkaasti.

Kulttuuri ja luonto vahvuuksina

Salukvadze nostaa Georgian maaseudun vahvuuksiksi perinteisen viini- ja ruokakulttuurin, hedelmät, pähkinät ja maitotaloustuotteet, kuten sulguni-juuston. Muun muassa georgialaisten kansallisruoka hatsapuri-juustoleipä, jota Suomessa on tehnyt tutuksi näyttelijä Ville Haapasalo, on täytetty tällä juustolla. Omaleimainen musiikki, tanssit ja käsityöt lisäävät maaseudun kulttuurista vetovoimaa. Merkittävä vahvuus ovat myös sitkeät ja vieraanvaraiset ihmiset, jotka vaalivat yhteisöjään ja perinteitään. Luonto Georgiassa on kaunista ja vaihtelevaa vehreistä laaksoista jylhiin vuoriin, mikä tarjoaa erinomaiset puitteet esimerkiksi luontomatkailulle ja erilaisille ulkoilma-aktiviteeteille. Yhdessä nämä tekijät tarjoavat vankan pohjan Georgian maaseudun kestäväälle kehittämiselle.

Haasteina yksipuolinen elinkeinorakenne ja köyhyys

Georgian väestöstä yli 40 prosenttia asuu edelleen maaseudulla. Neuvostoaikana maaseutua kehitettiin voimakkaasti kollektiivinen maatalous edellä. Siirtyminen markkinavetoiseen yhteiskuntaan alkoi, kun maan itsenäistyi Neuvostoliiton romahdettua vuonna 1991.

Viimeisten 15 vuoden aikana tärkeäksi maaseudun elinkeinoksi maatalouden rinnalle on noussut matkailu. Salukvadzen tutkimusten mukaan paikoitellen on kuitenkin ollut nähtävissä viitteitä siitä, että osa maaseutuyhteisöistä on tarttunut matkailun kehittämiseen liiankin innokkaasti. Monipuolisen elinkeinorakenteen sijaan on muodostunut vahva riippuvuus yhdestä toimialasta. Tämä tekee yhteisöistä taloudellisesti haavoittuvia: jos matkailu tyrehtyy geopoliittisten jännitteiden kasvaessa, ollaan suurissa vaikeuksissa.

Monista onnistuneista kehittämistoimista huolimatta köyhyys on edelleen yksi suurimmista ongelmista Georgian maaseudulla. Suurella osalla kotitalouksista on hyvin rajalliset taloudelliset ja sosiaaliset mahdollisuudet hyötyä uusista rahoitusohjelmista ja eduista. Merkittävä osa maaseudun väestöstä jääkin nykyisellään kehittämistoiminnan ulkopuolelle. Tilanteen korjaamiseksi työskennellään kuitenkin koko ajan aktiivisesti. Tulevaisuudessa yhä useampi pääsee kehittämisrahoituksen tarjoamien mahdollisuuksien piiriin.

Maaseudun kehittäminen lisää kansallista turvallisuutta

Viimeisen vuosikymmenen aikana Georgian maaseudulla on kamppailtu väestön vähenemistä vastaan. Erityisesti Venäjän vuonna 2008 miehittämien alueiden lähiseuduilta, kuten Tušetista ja Ratšasta, muutetaan pois. Tällä hetkellä Venäjän hallussa on noin 20 prosenttia maan pinta-alasta. Kyse ei ole jäätyneestä konfliktista, vaan miehittäjät ottavat edelleen haltuunsa laituria, peltoja ja jopa kokonaisia maatiloja. Tilanteen arvaamattomuus pelottaa ja vaikeuttaa elämää. Monet jättävät kotinsa. Tämä heikentää merkittävästi maaseutuyhteisöjen kehittämismahdollisuuksia.

Georgian kannalta geopoliittisesti tärkeiden raja-alueiden pitäminen asuttuina on kuitenkin tärkeää. Asumattomat alueet on helpompi liittää Venäjän vaikutuspiiriin. Salukvadzen mukaan rajaa lähellä olevia muutotappioalueita tulee tutkia ja niiden elinkeinoja kehittää, jotta ne

saadaan uudelleen asutetuiksi ja pidetyiksi elinvoimaisina. Georgiassa maaseudun kehittäminen kietoutuukin osaksi kansallisen turvallisuuden vahvistamista.

Tulevaisuus näyttää hyvältä

Salukvadze näkee Georgian tulevaisuuden osana yhdentyvää Eurooppaa. Hänen mukaansa seuraavan 5–10 vuoden aikana maaseudun asukkaat oppivat hyödyntämään aiempaa paremmin Euroopan unionin maaseudun kehittämistyökaluja, kuten Leader-toimintaryhmiä, joita nykyisellään toimiikin maassa jo 20. Euroopan unionin ja muun kansainvälisen tuen turvin maaseudulle syntyy uutta elinkeinotoimintaa, joka vahvistaa tulonmuodostusta ja lisää maaseudulla asumisen mahdollisuuksia. Merkittävä muutos tulee tapahtumaan myös paikallishallinnossa, jossa omaehtoinen päätöksenteko lisääntyy. Maaseudun asukkaat ottavat elinympäristönsä kehittämisen aiempaa vahvemmin omiin käsiinsä.

Georgia–Suomi-yhteistyö?

Tullessaan Suomeen Salukvadze ei juurikaan tuntenut suomalaista maaseutuyhteisöjen kehittämistä. Leader-toiminnasta löytyi kuitenkin yhteinen tarttumapinta. Suomessa paikalliset toimintaryhmät ovat toimineet kolmisenkymmentä vuotta. Georgiassa otetaan ensiaskeleita. Suomalaisten kokemuksista ja näkemyksistä voisi olla apua ryhmien toiminnan kehittämisessä, hän pohdiskelee. Aiheeseen liittyvän hankkeen mahdollisuuksia onkin jo kartoitettu Ruralia-instituutin väen kanssa. Kenties seuraava tutkijavierailu suuntautuu Tbilisiin?